

ΣΥΝΟΔΕΥΤΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Η ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ στην πράξη

Η **ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ** δεν δημιουργεί νέα δεδομένα ούτε υποκαθιστά τους θεσμικούς ελεγκτικούς ή δικαστικούς μηχανισμούς. Σκοπός της είναι να οργανώσει, να ενοποιήσει και να καταστήσει πραγματικά αξιοποιήσιμη την ήδη υπάρχουσα πληροφορία, η οποία σήμερα παραμένει διάσπαρτη σε διαφορετικά συστήματα, έγγραφα και διοικητικές πράξεις.

Παρότι τα δεδομένα για τη διαχείριση του δημόσιου χρήματος είναι τυπικά δημόσια, στην πράξη είναι αδόμητα, ασύνδετα και δύσκολα ελέγξιμα. Ο πολίτης δεν μπορεί να αποκτήσει συνολική και κατανοητή εικόνα και οι ελεγκτικοί μηχανισμοί δυσκολεύονται να εντοπίσουν έγκαιρα μοτίβα κινδύνου και αποκλίσεις.

Η **ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ** οργανώνει, συνδέει και «φωτίζει» αυτή την πληροφορία, μετατρέποντάς τη σε γνώση. Με αυτόν τον τρόπο, καθίστανται ορατά μοτίβα και ασυνέχειες που σήμερα παραμένουν «αόρατα», όπως η κατασπατάληση δημόσιων πόρων, η κατάχρηση απευθείας αναθέσεων, οι συστηματικές τροποποιήσεις συμβάσεων, οι ασυνέπειες μεταξύ πληρωμών και υλοποίησης έργων ή οι συγκρούσεις συμφερόντων.

Τα παρακάτω παραδείγματα είναι ενδεικτικά και αποτυπώνουν περιπτώσεις όπου η **ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ**, αξιοποιώντας υπάρχοντα δεδομένα και σύγχρονες τεχνολογίες ανάλυσης, μπορεί να ενισχύσει ουσιαστικά τη λογοδοσία και την πρόληψη παράνομων ή καταχρηστικών πρακτικών.

Παράδειγμα 1: Διάσπαρτη πληροφορία που δεν μπορεί να αξιοποιηθεί

Το σενάριο: Σοβαρά ευρήματα (π.χ. καθυστερήσεις, παραβάσεις, επισημάνσεις) περιλαμβάνονται σε διοικητικές πράξεις (π.χ. αιτιολογήσεις ψήφου σε αποφάσεις συλλογικών οργάνων), αλλά είναι πρακτικά μη αναζητήσιμα.

Γιατί το σημερινό σύστημα αποτυγχάνει: Η πληροφορία είναι αδόμητη, χωρίς θεματική σήμανση και χωρίς δυνατότητα οριζόντιας αναζήτησης.

Η ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ επιτυγχάνει:

- Εξάγει δομημένα δεδομένα από το περιεχόμενο των εγγράφων.
- Παρέχει «έξυπνη» αναζήτηση και θεματικά ερωτήματα.
- Επιτρέπει τον εντοπισμό προβλημάτων.
- Κατανέμει τις πράξεις ανα θεματική ενότητα με ειδοποιήσεις σε περίπτωση εσκεμμένης ή λανθασμένης καταχώρησης σε διαφορετική κατηγορία.

Το αποτέλεσμα: Η πληροφορία μετατρέπεται σε εργαλείο διαφάνειας και λογοδοσίας.

Παράδειγμα 2: Επαναλαμβανόμενες απευθείας αναθέσεις στον ίδιο ανάδοχο

Το σενάριο: Αναθέτουσα αρχή πραγματοποιεί επαναλαμβανόμενες απευθείας αναθέσεις σε συγκεκριμένο οικονομικό φορέα μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα καθεμία με ποσό κοντά στο όριο της απευθείας ανάθεσης δημιουργώντας ένδειξη ενδεχόμενης κατάτμησης.

Γιατί το σημερινό σύστημα αποτυγχάνει: Οι αναθέσεις εμφανίζονται διάσπαρτες σε διαφορετικές χρονικές περιόδους και αποφάσεις, χωρίς συγκεντρωτική εικόνα και μηχανισμό προληπτικού εντοπισμού επαναλαμβανόμενων μοτίβων ανά αναθέτουσα αρχή και ανάδοχο.

Η ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ επιτυγχάνει:

- Συγκεντρώνει αυτόματα όλες τις αναθέσεις ανά αναθέτουσα αρχή και ανά ανάδοχο.
- Υπολογίζει συχνότητα, συνολικό ποσό και χρονική πυκνότητα αναθέσεων.
- Ενεργοποιεί δείκτη κινδύνου (red flag) όταν παρατηρείται ένδειξη συστηματικής κατάτμησης ή ίδιου τύπου σύμβασης για αποφυγή cartel.

Το αποτέλεσμα: Οι αποκλίσεις εντοπίζονται έγκαιρα και οι έλεγχοι στοχεύουν εκεί όπου υπάρχει πραγματικός κίνδυνος καταστρατήγησης του θεσμικού πλαισίου. Οι πολίτες έχουν τη δυνατότητα με ευκολία να λάβουν συγκεντρωτικά αποτελέσματα στις ερωτήσεις τους.

Παράδειγμα 3: Συστηματικές τροποποιήσεις συμβάσεων μετά την ανάθεση

Το σενάριο: Μια σύμβαση ξεκινά με συγκεκριμένο προϋπολογισμό και χρονοδιάγραμμα αλλά στη διάρκεια υλοποίησης ακολουθούν πολλαπλές τροποποιήσεις που αυξάνουν σημαντικά το συνολικό κόστος ή παρατείνουν τον χρόνο υλοποίησης ή εν τέλει αλλάζουν το αντικείμενο της σύμβασης.

Γιατί το σημερινό σύστημα αποτυγχάνει: Οι τροποποιήσεις καταγράφονται ως μεμονωμένες διοικητικές πράξεις, χωρίς ενιαία παρακολούθηση της συνολικής μεταβολής της σύμβασης και έγκαιρη ένδειξη υπέρβασης ορίων και απόκλισης από τον αρχικό σχεδιασμό.

Η ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ επιτυγχάνει:

- Συνδέει αυτόματα την αρχική σύμβαση με όλες τις μεταγενέστερες τροποποιήσεις.
- Υπολογίζει σωρευτικές μεταβολές κόστους και χρόνου υλοποίησης.
- Εντοπίζει επαναλαμβανόμενα μοτίβα υπέρβασης και ενεργοποιεί δείκτη κινδύνου (red flag).

Το αποτέλεσμα: Οι αποκλίσεις από τον αρχικό προγραμματισμό εντοπίζονται έγκαιρα, ενισχύεται η προληπτική εποπτεία και μειώνεται ο κίνδυνος συστηματικών υπερβάσεων σε βάρος του Δημοσίου.

Παράδειγμα 4: Ασυνέπειες μεταξύ πληρωμών και στοιχείων υλοποίησης έργων

Το σενάριο: Δημόσιο έργο εμφανίζει σημαντικό ποσοστό οικονομικών εκταμιεύσεων, ενώ από τα διαθέσιμα διοικητικά στοιχεία (τροποποιήσεις χρονοδιαγράμματος, παρατάσεις, επαναλαμβανόμενες συμπληρωματικές πράξεις) προκύπτει καθυστέρηση ή περιορισμένη πρόοδος υλοποίησης.

Γιατί το σημερινό σύστημα αποτυγχάνει: Τα στοιχεία πληρωμών, τροποποιήσεων, παρατάσεων και πιστοποιήσεων υλοποίησης καταγράφονται σε διαφορετικά συστήματα και έγγραφα, χωρίς αυτοματοποιημένη συσχέτιση και χωρίς ενιαία εικόνα για την εξέλιξη του έργου.

Η ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ επιτυγχάνει:

- Συσχετίζει πληρωμές με διοικητικές πράξεις υλοποίησης (τροποποιήσεις, παρατάσεις, πιστοποιήσεις).
- Εντοπίζει ασυνέπειες μεταξύ οικονομικής ροής και προόδου της υλοποίησης του έργου.
- Ενεργοποιεί δείκτη αυξημένου κινδύνου για περαιτέρω διοικητικό έλεγχο.

Το αποτέλεσμα: Οι προβληματικές περιπτώσεις εντοπίζονται έγκαιρα και δεν αποκαλύπτονται μόνο εκ των υστέρων.

Παράδειγμα 5: Σύγκρουση συμφερόντων

Το σενάριο: Εταιρεία ειδικού σκοπού, συμφερόντων εν ενεργεία βουλευτή, λαμβάνει απευθείας αναθέσεις από Δημόσιο Οργανισμό, συνολικής αξίας 1 εκατομμυρίου ευρώ.

Γιατί το σημερινό σύστημα

αποτυγχάνει: Κανένα σύστημα δεν συνδέει αυτόματα το ΑΦΜ της εταιρείας με τον πραγματικό δικαιούχο και την ιδιότητά του, με αποτέλεσμα να παραβιάζεται επί χρόνια το συνταγματικό ασυμβίβαστο χωρίς να το αντιληφθεί κανείς. Επί του ίδιου δεδομένου δεν ελέγχεται και η επαναλαμβανόμενη ανάθεση με οποιαδήποτε αυτοματοποιημένη διαδικασία.

Η ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ επιτυγχάνει:

- Αυτόματη ταυτοποίηση πραγματικού δικαιούχου (UBO) μέσω ΓΕΜΗ.
- Διασταύρωση με λίστα Πολιτικά Εκτεθειμένων Προσώπων.
- Ενεργοποίηση δείκτη κινδύνου (red flag) και υποχρεωτική διαβίβαση για διοικητικό έλεγχο

Το αποτέλεσμα: Η παρανομία προλαμβάνεται αντί να αποκαλύπτεται εκ των υστέρων.

Παράδειγμα 6: Καρτέλ εταιρειών

Το σενάριο: Τρεις μεγάλες κατασκευαστικές εταιρείες συμμετέχουν σε διαγωνισμούς δημοσίων έργων και, αντί να ανταγωνίζονται, μοιράζουν μεταξύ τους τα έργα. Κερδίζουν εναλλάξ, ενώ στους υπόλοιπους διαγωνισμούς εμφανίζονται ως «λαοί» με υψηλές προσφορές.

Γιατί το σημερινό σύστημα

αποτυγχάνει: Οι διαγωνισμοί εξετάζονται μεμονωμένα και όχι ως σύνολο, με αποτέλεσμα τα επαναλαμβανόμενα μοτίβα να παραμένουν αόρατα για δεκαετίες. Οι διαγωνιστικές διαδικασίες δεν ανιχνεύονται για επαναλαμβανόμενα φαινόμενα φωτογραφικές ενσωματώσεις τεχνικών προδιαγραφών ή εσκεμμένων τεχνικών αποκλίσεων.

Η ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ επιτυγχάνει:

- Ανάλυση μοτίβων συμμετοχής και εναλλαγής νικητών.
- Αυτόματη σύγκριση ποσοστών έκπτωσης και συνδυασμών εταιρειών με αυτοματοποιημένη διαδικασία υπολογισμών αποτελεσμάτων.
- Ενεργοποίηση δείκτη κινδύνου (red flag) και υποχρεωτική διαβίβαση για διοικητικό έλεγχο.

Το αποτέλεσμα: Η στρέβλωση εντοπίζεται έγκαιρα και το Δημόσιο δεν αιμορραγεί επί δεκαετίες.

Παράδειγμα 7: «Εταιρείες της Μίας Ημέρας»

Το σενάριο: Δημόσιες συμβάσεις καταλήγουν σε εταιρείες που ιδρύθηκαν λίγες ημέρες πριν ή έχουν άσχετο αντικείμενο – π.χ. κατάστημα εστίασης να προμηθεύει τεχνολογικό εξοπλισμό – συχνά με υπερκοστολογήσεις.

Γιατί το σημερινό σύστημα αποτυγχάνει:
Οι έλεγχοι γίνονται αποσπασματικά και εκ των υστέρων, όταν τα χρήματα έχουν ήδη καθεί.

Η ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ επιτυγχάνει:

- Αυτόματη σύγκριση ΚΑΔ με αντικείμενο σύμβασης με αντικείμενο σύμβασης και S/N προϊόντων από Η.Τ
- Έλεγχος ηλικίας εταιρείας κατά την καταχώριση κατά την καταχώριση και προ της παρόδου δέκα ημερών ώστε να μην καταστεί οριστικός ανάδοχος και εκπέσουν ρήτρες κατόπιν αναθέσεως.
- Σύγκριση τιμής με ιστορικά δεδομένα του Δημοσίου, παρατηρητήρια τιμών και μέσων τιμών αγοράς.
- Ενεργοποίηση δείκτη κινδύνου (red flag) και υποχρεωτική διαβίβαση για διοικητικό έλεγχο.

Το αποτέλεσμα: Η προβληματική σύμβαση σταματά πριν γίνει πληρωμή, όχι μετά το σκάνδαλο.

**Ομάδα Ψηφιακής Πολιτικής,
Τεχνητής Νοημοσύνης &
Καινοτομίας, INAT
Φεβρουάριος 2026**